



HVIDOVRE LOKALHISTORIE

AVEDØRE OG HVIDOVRE

Forstadsmuseet/Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

35 årgang - Nr. 1 - 2017

ORDINÆR GENERALFORSAMLING

Torsdag d. 16. marts 2017 kl.19.00 i Lille Friheden

[Se midtersiderne](#)

Indhold

Nyt fra formanden	Side 3
Bredalsparken - Af Børge Jensen	Side 4
Hvidovre og 2. Verdenskrig - Anmeldelse - Af Ole Asbjørn Petersen	Side 15
Høringssvar vedr. Helhedsplan for Hvidovre Bymidte - Af Ole A. Petersen	Side 17
Poul Sverrilds museumsfaglige udtalelse	Side 19
Indkaldelse til Generalforsamling	Side 21
Indlæg til Hvidovre Avis - Af Ole Asbjørn Petersen	Side 25
Enghøjsskolen i Avedøre 1974-2012 - 1. del - Af Inger M. Clausen	Side 26
Fyraftensrundvisninger 2017 - Af Lisbeth Hollensen	Side 32
Om at bo i Friheden - Af Britta Christensen	Side 33
Om slagsmål i Hvidovre d. 21.6. 1894 - Af Lisbeth Hollensen	Side 40
Arrangementsoversigt 2017	Side 42
Bestyrelse og udvalg for Hvidovre Lokalhistoriske Selskab	Side 43
Af med mærkerne - Af Jonna Hansen	Side 44

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Rytterskolen Hvidovre Kirkeplads 1, 2650 Hvidovre

email: oleasbjornpetersen@gmail.com

Tlf.: Se bestyrelseslisten på næstsidsite side i bladet
eller www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

Forstadsmuseet Alarmpladsen 3, Avedørelejren, 2650 Hvidovre
Tlf. 36490030 E-mail: forstadsmuseet@forstadsmuseet.dk
www.forstadsmuseet.dk

Redaktion: Jørgen Snedled, Anja Olsen (ansvh.)

E-mail: hlsredaktionen@gmail.com

Tryk: Hvidovre RådhusTrykkeri. Trykt i 600 eksemplarer

Forsidefoto: Den gamle Enghøjsskole - Privatfoto

Næste blad udkommer: ca. 20.5 2017 - deadline 25-4. 2017

Nyt fra formanden

Af Ole Ashjørn Petersen

Torsdag den 16. marts kl. 19.00 afholdes den ordinære generalforsamling i Lille Frihedens Aktivitetssal. Vedlagt i dette medlemsblad er indbydelse og dagsorden til generalforsamlingen.

Sammen med øvrige betalingsformer er der mulighed for at betale årskontingent i Rytterskolen mandag den 6. marts kl. 10-12, hvor kasserer og formand vil være til stede.

Selskabet har fået en uforholdsmæssig stor portoudgift i forbindelse med udsendelse af medlemsblade til medlemmer, der bor uden for Hvidovre, Brøndby, Rødovre og Valby. Bestyrelsen har derfor set sig nødsaget til at indføre et gebyr på kr. 50 for disse medlemmer. Vi håber, at de medlemmer, det vedrører, har forståelse for indførelsen af dette gebyr. Gebyret bortfalder, hvis man i stedet får medlemsbladet digitalt.

Bestyrelsen foreslår uændret kontingent 125 kr og 100 kr for pensionister.

Hvis nogle medlemmer ønsker at få medlemsbladet digitalt i stedet for som blad, bedes man give be-

sked til kassereren:

mail: hlskasserer@gmail.com
eller tlf. 25365481.

Det samme gælder samboende, der kun ønsker et medlemsblad fremsendt.

Et andet forhold er arbejdet med bevaringsværdige bygninger. I bestyrelsen har vi tidligere udtalt os omkring bevaringsværdige bygninger i Hvidovre. Senest omkring den gamle skole i Hvidovregade. Nu har vi fremsendt hørings svar omkring Hvidovre Bymidte. Det har fremkaldt debat og misforståelser i Hvidovre Avis, hvor bestyrelsen næsten tages til indtægt for at nedlægge Risbjerggård. Det er naturligvis ikke tilfældet, hvad der kan læses i hørings svaret i dette blad.

Vi har indledt et samarbejde med Lokalhistorisk Forening for Brøndby Strand i vores nabo-kommune. Medlemsarrangementer, der kunne have interesse for de to foreningers medlemmer, vil blive annonceret i de to foreningers hjemmesider/medlemsblade.

På gensyn til generalforsamlingen den 16.3.2017

Bredalsparken

Af Børge Jensen

Efter Den anden Verdenskrig var der stor boligmangel. Mange var henvist til at bo i overfyldte lejligheder, kolonihavehuse, ja endog i udhuse og garager. Derfor gik staten,

var lys, luft og grønne områder. Man ville give den almindelige familie mulighed for at komme ud af byernes slum og mørke baggårde og skabe gode boligforhold for de mange mennesker, som vandrede fra land til by.



Murerne får en velfortjent pause i byggeriet

Foto: Forstadmuseet

de almennyttige boligselskaber og arkitekterne sammen om en storslået vision: At skabe lige adgang til velfærd i en åben og lys by. Gode boliger til alle blev i 1940'erne og 50'erne sat i gang som en central samfundsopgave. Drømmen var at flytte boligbyggerierne ud i byernes udkant, hvor der

Bredalsparken er et eksempel på denne vision. Bebyggelsen er opført i perioden 1949-1960. Det blev med tiden et meget stort byggeri med ca. 1500 boliger. Over 50 boligblokke og omkring 170 opgange. I dag bor der knapt 3.000 mennesker.

Bredalsparken blev opført på

Bredalsparken



Svenn Eske Lristensen
Foto Det Kgl. Bibliotek

Bredalsgårdens jorde, og da de første beboere flyttede ind, blev der stadig brevet landbrug på gårdens jorde, så beboerne blandt andet oplevede, at der blev høstet med traktor det meste af natten lige op ad deres soveværelser. Gården blev i 1948 solgt til det nystiftede Hvidovre almennyttige Boligselskab, men allerede i 1900 var et mindre areal blevet solgt fra. Køberen var eje-

ren af etablerementet Lorry, der anvendte den hvide villa som landsted med navnet Hvidborg.*

Boligselskabets første bestyrelse bestod af 3 repræsentanter for Hvidovre kommunalbestyrelse og 2 repræsentanter for DAB (initiativtager) med borgmester Toft Sørensen som formand.

Opførelsen af Bredalsparken foregik etapevis. Den første etape opført 1949-50 var blokkene langs Hvidovrevej og Claus Petersens Alle, og hovedparten af lejlighederne var på 2 og 3 værelser. Bebyggelsen syd for butikstorvet blev tegnet af arkitekten Emil Hansen, og bliver derfor kaldt "Emilieparken". Ellers var det Eske Kristensen, som var bebyggelsens arkitekt.

I etape 2, Berners Vænge betød bedre finansieringsmuligheder, at man kunne indrette større lejligheder både på 4 og 5 rum, og placering og indretning af boligblokkene betød, at det blev og stadig er det mest eftertragtede område at bo i,

Bredalsparken



Gurrevej 1955-1960 - før opførelsen af Slangehuset

og bliver i øvrigt kaldt ”gin- og limekvarteret”.

I 1952 blev lånereglerne strammet, så i etape 3 blev der næsten kun opført 2 og 3 rums boliger. Den oprindelige plan for bebyggelsen omfattede rækkehuse i randområderne, men det blev aldrig til noget blandt andet på grund af den økonomiske situation, idet statslånene blev afskaffet i 1958. I stedet for blev det til ”Slangehuset” eller ”Den kinesiske mur” langs Gurrevej og de relativt lange blokke ud mod Arn. Nielsens Boulevard. Arkitekten var imod disse nye

planer, men måtte bøje sig for presset fra boligselskabet og boligministeriet.

På trods af den mindre vellykkede afslutning er Bredalsparken en smuk parkbebyggelse og et sted, folk gerne vil bo.

Det var dyrt at bo i Bredalsparken. Den gamle regel om, at huslejen udgjorde en ugeløn, holdt ikke stik. Her udgjorde den en større andel, og den faste vending fra familie og venner var ”Hvordan tør I?”. Den relative høje husleje påvirkede

Bredalsparken

ganske sikkert beboersammensætningen. Størsteparten af dem, der flyttede ind, var funktionærer og tjenestemænd, mens antallet af faglærte og ufaglærte arbejdere var beskedent.

Beboernes gennemsnitsindtægt lå også et pænt stykke over den gennemsnitlige indtægt i Hvidovre. Om det var årsagen til, at Bredalsparken blev opfattet som konservativ i modsætning til det socialdemokratiske Lejerbo vides ikke og i øvrigt en opfattelse, der forsvandt med årene.

I 1960 fandt de sidste indflytninger sted, og siden da har bebyggelsen fået 51 ungdomsboliger og et tilsvarende antal ældreboliger samt 2 daginstitutioner og et beboerhus.

Bredalsparken er bygget på traditionel vis i gule mursten, men enkelte elementer var præfabrikerede. Man anvendte for første gang i Danmark præfabrikerede trappeløb. Boligblokkene er meget forskel-lige i udseende og form og solvendte med altanerne placeret på sol-

siderne. Desuden er der stor variation i lejlighedernes indretning og størrelse. Der findes over 100 forskellige lejlighedstyper i Bredalsparken.

I forhold til den ældre boligmasse var det et moderne byggeri med badeværelse, centralvarme, varmt vand, og i en del boliger var der spisekøkken, og hertil kom de solvendte altaner. Dette gælder især de 3 første etaper, mens de lange blokke langs Arn. Nielsens Boulevard var et mere skrabet byggeri uden altaner, stort set ens lejlighedstyper og ret kedelige grønne områder.

Slangehuset fik sin helt egen udformning med lejligheder i 2 etager og svalegang samt små lejligheder i stueetagen. Et stort antal af disse små boliger blev i første omgang udlejet til pensionister. Det har siden ændret sig, og disse små boliger er i dag først og fremmest beboet af enlige unge. Slangehuset er også født uden altaner.

I 1950 blev butikstorvet indviet. Med det store antal forret-

Bredalsparken

ninger var det en stor hjælp. Indkøbsmønsteret var dengang et andet end i dag. Man købte ind dagligt og i mindre partier, man havde ikke bil, og køleskabet blev først udbredt i begyndelsen af 60'erne.

Der var 15 forskellige butikker af vidt forskellig karakter endog en sparekasse (Bikuben). Særlig kendt blev købmandsforretningen, som havde landets største automatarrangement, hvor man efter lukketid kunne få alle mulige købmandsvarer. Hver morgen skulle lærlingen ud og pudse automatlågernes vinduer, absolut et surt job.

Efterhånden mindskedes antallet af butikker til det nuværende antal. Konkurrencen fra de nærliggende butikcentre er hård.

Der var mange børn i Bredalsparken i 50'erne og 60'erne. Det tog man højde for. Der blev indrettet legepladser, fodboldbaner, og på Sognegårds Alle blev der opført en børnehave og et fritidshjem, som og-



Bredalsparkens Butikstorv, 1950'erne. Kun 7% af beboerne havde bil. Derfor var det godt at kunne hente varerne tæt på eller få dem bragt til døren
Foto:Forstadmuseet.

så rummede en ungdomsklub. Der var tidligt blevet oprettet en ungdomsklub i nogle kælderlokaler i Berners Vænge, men den var i 1964 flyttet til nye lokaler på Femagervej, hvor den stadig ligger.

”Fra dystre tørreløfter til lækre boliger for unge”.

Bredalsparken

I begyndelsen af firserne var der vedtaget en ny lovgivning om etablering af ungdomsboliger, og da der i afsnit 3 var et antal uudnyttede loftsrum med trappeadgang, var det nærliggende at indrette disse rum til moderne ungdomsboliger med køkken og bad, især da der på dette tidspunkt var en hel del unge, som havde behov for at få deres eget ikke mindst dem, der boede i de små boliger sammen med forældre og søskende. I første omgang gav ministeriet kun tilladelse til indretning af 6 boliger. Man ville se, hvordan resultatet blev, og hvordan det økonomisk hang sammen. Alle var godt tilfredse, så i de følgende år blev der i alt indrettet 51 ungdomsboliger, som blev landets billigste, og efterspørgslen var stor.

Her er hvad en af de unge gav udtryk for, da vedkommende flyttede ind i en af de nye boliger: "Den 1. august 1987 flyttede jeg ind i en af ungdomsboligerne, som jeg havde fået tilbudt. Min hybel ligger på Gurrevej og er på 46 kvm. Der er

en lille gang, et badeværelse, en stue og et køkken. Jeg synes, det er godt med de enkeltliggende ungdomsboliger, for du ved, at der er ro, når du skal læse, og der er bedre kontakt med de øvrige beboere i opgangen, fordi du er alene".

I 90'erne konstaterede man, at antallet af ældre beboere var vokset markant, så nu var det ikke ungdomsboliger, der var behov for, men ældreboliger. Derfor købte boligafdelingen et areal af Hvidborg, og her blev der opført 20 ældreboliger, og med i handlen fulgte forstanderboligen, som blev indrettet til beboerhus. For et par år siden stod ældreboligerne på hjørnet af Hvidovrevej og Brostykkevej færdige, og dermed fik man en pæn afslutning på bebyggelsen og et tiltrængt løft til et område i Hvidovre, som ikke var særligt kønt.

Med tiden har det været nødvendigt at gennemføre omfattende og udgiftskrævende renoveringsarbejder. Gule tagsten holder ikke så længe som

Bredalsparken

røde. Derfor har det været nødvendigt at skifte tagbelægning på de mange boligblokke. Et arbejde, der har stået på i mange år, og som endnu ikke er afsluttet.

Det har også været nødvendigt at reovere samtlige altaner i de tre gamle afdelinger, over 800 altaner. Et omfattende og for beboerne ganske generende projekt.

Som tidligere nævnt var Slangehuset og blokkene langs Boulevarden et skrabet byggeri i forhold til den ældre del af bebyggelsen. Blandt andet var der ikke altaner. Det blev der rådet bod på. Her fik beboerne mulighed for at få en altan eller i stuelejlighederne en lille have med terrasse. Næsten alle tog imod tilbuddet. De nye altaner blev finansieret med bl. a. et midler-tidigt månedligt huslejetillæg.

På et tidspunkt trængte køkkenerne til en modernisering, så derfor blev det muligt at få et nyt køkken mod at et midlertidigt huslejetillæg, hvilket rigtig mange har benyttet sig

af.

Bredalsparken blev opført på en bar mark, men udviklede sig i løbet af årene til en smuk parkbebyggelse med store grønne områder, blomstrende buske og træer, store træer og bevoksninger, hvor børnene skulle ”over at lege i skoven”. Også på dette område var randbebyggelsen blevet forfordelt, så på et tidspunkt blev de grønne arealer i denne del af bebyggelsen radikalt ændret til noget væsentligt kønnere. Men i øvrigt er de grønne områder altid blevet prioriteret højt. De er en væsentlig del af Bredalsparken.

Med til livet i Bredalsparken hører også de årlige arrangementer og fester. Fra lejerforeningens allerførste dage blev festerne brugt til at styrke sammenholdet blandt beboerne. Fastelavnsfest både for voksne og børn og sommerfesterne var fra starten en stor succes, der samlede mange beboere.

Sommerfesten i 1952 havde dette program: Fodboldkamp

Bredalsparken

mellem Bredalsparken og Lejerbo, festplads med skydetelt, lykkehjul, roulet og servering af pølser, øl, sodavand og is. Operasanger Emil Christensen underholdt og skuespiller Elith Foss diverte rede med Storm P. historier, og der var amerikansk lotteri. Billetterne kostede 1 krone.

Bestyrelsen forsøgte også at arrangere et forhindringsløb mellem Lejerbo og Bredalsparken, men det blev ikke til no-

get. Fodboldkampen endte i øvrigt 6-6, og siden da er der ikke spillet i denne liga. I modsætning til de andre store bebyggelser (Rosenhøj, Lejerbo osv.) er der aldrig i Bredalsparken blevet oprettet en fodboldklub. I stedet søgte man til HIF, og andre blev medlemmer af HBC.

Festerne og arrangementerne er der stadig. Hvert år afholdes der julefester for børn og voksne, ældreskovtur og Høpsivøp-



Køkken i Bredalsparken 1959

Bredalsparken

sidag for børn og voksne på den store græsplæne en søndag i august, hvor solen altid skinner.

Bredalsparken har siden sin opførelse haft et godt og spændende klubliv. Det er ikke mange pladskrævende fri-

tidsinteresser, der kan rummes i de relativt små lejligheder. Fotoklubben var en af bebyggelsens første og blev stiftet den 22. oktober 1957. I begyndelsen mødtes klubben en gang om ugen i ungdomsklubbens lokaler, som blev stillet til rådighed



Mange er sikkert kørt forbi på Arn. Nielsens Boulevard uden at vide, at der inde bag de gule boligblokke mellem Gurrevej og Bibliotekvej ligger et stort grønt område. Det bruges som "Bredalsparkens festplads". Ca. 400 meter langt og 100 meter bredt på det meste af arealet. Det svarer til ca. 8 fodboldbaner. Her er legepladser, en bakke/kælkebakke, store muligheder for boldspil og ophold. Området bruges til bebyggelsens fester – f.eks. Sankt Hans-fest, Høpsivøpsifest.

Bredalsparken

vederlags-frit. Fotoklubbens medlemmer har gennem årene været flittige bidragsydere til beboerbladet "Nyt fra Bredalsparken".

Bredalsparkens mødreklub blev startet i januar 1955, og klubben skulle mødes hver måned. Enhver mor var velkommen. Hun skulle medbringe tekop og brød, og hvis hun ikke kunne få børnene passet under møderne, kunne de "parkeres" i selskabslokalerne mod betaling af 50 øre. Det første møde havde dr. med. Kirsten Auken som trækplaster, men hun blev syg. Klubben arrangerede også udflugter bl. a. til Christiansborg, hvor Bredalsparkens mødre i alle aldre var overværede et møde i salen og drak kaffe i Snapstinget bagefter.

I begyndelsen af 70'erne skete der en radikal ændring på vaskeriområdet. En række vaskerier blev nedlagt, og det medførte et antal tomme lokaler. Dermed var der pludselig blevet plads til en række klubaktiviteter, som en række initiativrige beboere benyttede sig af.

Blandt de første var vinklubben, og i løbet af få år var der en halv snes klubber, bl. a. en billardklub, som stadig er blandt de største. Selvfølgelig er der også en seniorklub, som har adskillige år på bagen.

I foråret 1983 blev der plantet samvær i Bredalsparken. 25 nyttehaver blev etableret på et stort græsareal, og de 75 kvm store nyttehaver blev hurtigt en stor succes. Man sagde dengang, at haverne først og fremmest skulle være til pensionister, men der blev en fin fordeling af pensionister og familier med børn.

Som noget ganske unikt skal nævnes IT-gruppen, som tager sig af bebyggelsens IT-netværk og en gang om ugen har konsultation, hvor beboerne kan henvende sig med deres EDB-problemer eller TV-vanskeligheder og få hjælp. Det har været og er stadig et utroligt populært initiativ, som har hjulpet især ældre beboere ind i den nye fagre elektroniske verden. Ud over konsultationstiden er der også en

Bredalsparken

vagttjeneste. Et flot eksempel på fællesskab, engagement og frivillighed, som præger det at bo almennyttigt.

Der er sagt og skrevet meget – mest rosende – om Bredalsparken i de ca. 65 år, der er gået, og bebyggelsen og de nye initiativer får stadig ros. Bebyggelsen er præmieret i flere omgange, og selv om der var begyndervanskeligheder, og selv om byggeriet ændrede karakter undervejs, så blev Bredalsparken et godt sted at bo.

Min kone og jeg flyttede som nygifte i 1959 ind i Bredalsparken i en splinterny lejlig-

hed på Arn. Nielsens Boulevard og har siden da boet i bebyggelsen dog ikke i den samme lejlighed.

En tirsdag aften i 1975, da jeg skulle til bridge, havde jeg glemt at få bilnøglerne med, så jeg måtte tilbage til lejligheden for at hente dem. Da jeg låste mig ind, ringede telefonen. Det var formanden for Bredalsparkens bestyrelse Erik Byel, der foreslog, at jeg lod mig vælge til bestyrelsen, og jeg sagde ikke nej. 2 år senere blev jeg formand for bestyrelsen, og det var jeg de efterfølgende 34 år, og jeg har stadig ”en finger med i spillet”.

Lejligheden Arn. Nielsens Boulevard, 125 2. th., som Børge og Hanna Jensen flyttede ind i 1959 var på 74m², og den månedlige leje var på 225 kr. Indskuddet var på 3.100 kr.

Til sammenligning er den månedlige leje i dag 6.224 kr. incl. varme, antenne og bolignet. Indskuddet er på 11.583 kr.

Hvidovre og 2. verdenskrig

Af Ole Asbjørn Petersen

Tirsdag den 1. november 2016 afholdt vi et foredrag i aktivitets- huset i Lille Friheden, hvor Henny Paaske og Jens Frederik Jørgensen fortalte om Hvidovre under 2. verdenskrig.

Det var et foredrag med stor tilslutning, hvor Henny Paaskes egne oplevelser sammen med Jens Frederik Jørgensens interviews og opsøgning i Hvidovre Avis arkiver var grundlag for en spændende aften om Hvidovre og 2. verdenskrig.

Foredragsholderne indledte med en præsentation af opbygningen af foredraget. Vi kom med fra starten af Danmarks besættelse til afslutningen i 1945.

Henny kunne fortælle, at hun som pige oplevede forældrenes forskellige gøremål i fritiden. Moderen deltog i den nyoprettede Hvidovre Gymnasik Forening (1937), og faderen var mere optaget af kortspil og diskussioner om den nye politiske situation. Allerede i 1938 blev hun skræmt af mændenes snak om "ragnarok" – krigen der var på vej. Den 8. april 1945 sad Henny på trappen ned til stuen og kunne igen høre de voksnes diskussion. Et øjenvidne af første grad, der registrerede de voksnes indstillinger. Allerede dagen efter var Hennys forældre i

gang med at sætte sort kraftigt karduspapir på rullegardinstængerne med små blå søm. Der skulle være mørkelægning i den nye truende tid.

Så begyndte en tid med ratione-



*Henny Paaske og
Jens Frederik Jørgensen fortalte om Hvidovre
under 2. verdenskrig.*

ringsmærker og opfordringer fra regeringen om ikke at stille sig mod besættelsesmagten og som arbejder at gå i tysk tjeneste. Nogle følte sig nødsaget for at få brød på bordet, og andre

Hvidovre og 2. verdenskrig

afslog. Der måtte ikke længere vises engelske film, men trods censur, prøvede man at drive gæk med besættelsesmagten. ” De små grønne bladlus” af H.C. Andersen blev læst op, men kun én aften, da det for censuren blev tydeligt, at invasionen i rosenbusken var møntet på tyskerne. Satiren blev opdaget.

Krigen tog til, og mangelvarer blev hverdag. Et brudepar var så heldig, at en engelsk flyver fik en faldskærm til at komme ned ved Stensbogård. Af den blev der syet en flot brudekjole.

Jens Frederik Jørgensen fortalte

om de frygtelige drab i Hvidovre om - Søren Birkeofts likvidering og Agnes Andreasens familietragedie.

En aften, der sluttede med Osvald Helmuths vise om Montgomery.

Gribende var det, at adskillige af deltagerne kunne synge med på frihedssangen.

Stor tak til de to foredragsholdere.



Stort fremmøde til foredraget om 2. Verdenskrig i Hvidovre

Foto Ole Asbjørn Petersen

Hørings svar vedr. Helhedsplan

Hvidovre d. 15. november 2016

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab udtaler følgende:

Hver generation sætter sit præg på byens udvikling og efterlader sig derved spor i lokalhistorien. Bymidten er i sig selv et tydeligt eksempel herpå. På lidt mere end 100 år er området blevet forandret fra landbrugs-/bondeland til bymidte. Villabebyggelse i forskellig udformning er kommet til i kvarteret, der bærer Risbjergnavnet. Risbjerggård har været et samlingssted for arrangementer gennem mange årtier. Et rådhus er kommet til og senere et hovedbibliotek og et medborgerhus. Således vil udviklingen/lokalhistorien kunne aflæses i områdets øjeblikkelige fremtræden.

Udviklingen kan ikke og skal ikke stoppes. Hvidovre skal ikke være en "museumsby", men skal heller ikke blive historieløs ved at fornægte den historiske udvikling, byen har gennemgået.

Inden der træffes afgørende beslutninger om Hvidovre fremtidige bymidte er det vigtigt nøje at overveje og træffe bevidste valg om, hvilke historiske træk, der skal bevares for eftertiden.

I lokalhistorisk forstand er Risbjerggård et lokalhistorisk "monument", der i mange borgeres bevidsthed har en status på linje med Hvidovre Kirke, Rytterskolen, Kettevejsskolen (Sønderkærskolen) Strandmarksskolen osv.

Hvis det politisk besluttes at bevare Risbjerggård i sit ydre, skal der tages stilling til hvilken udgave, der skal bevares – Risbjerggård anno ????. Risbjerggård fremstår i dag som en dårlig vedligeholdt bygning. Set udefra er Risbjerggård sunket i jorden i forhold til det omkringliggende terræn, fortov og vej. Risbjerggård har også tidligere haft en anden tagbeklædning.

Hvis Risbjerggård bevares i sit ydre, må Risbjerggård ikke komme til at fremstå som et historisk levn i Bymidten. Risbjerggård som bygning/"monument" må ikke komme til at fremstå som malplaceret og uharmonisk tilpasset ny bebyggelse.

Det bør nøje overvejes om det er "monumentet" Risbjerggård, der i folks bevidsthed skal bevares, eller det måske snarere er begrebet "Risbjerggård" og minderne fra livet indenfor på Risbjerggård, der skal lægges vægt på og bevares.

Hørings svar vedr. Helhedsplan

For rigtig mange borgere og for flere generationer rummer Risbjerggård oplevelser og minder om kro, baller, danseskole, teaterforestillinger, koncerter, politiske møder, HIPS-tiden og Hvidovre-rock. På Risbjerggård har mange fundet deres ægtefælle, knyttet livslange venskaber, fået deres første kys. Alle disse minder knytter sig til det, der er foregået inde på Risbjerggård.

Hvis man forfølger denne tanke, så vil det vigtigste være at istandsætte og bevare Risbjerggårds indre som en indvendig tidslomme med sal, scene, balkon, keglebane, foyer mv. Vil man i tilknytning hertil bevare mindet om Risbjerggårds ydre, kunne man i en ny foyer ud mod Hvidovrevej lave et vægmaleri med Risbjerggård som motiv, gerne i fuld størrelse. På den måde vendes den nuværende facade indad, og Risbjerggårds facade bevares som vægmaleri.

Risbjerggård som en del af kulturarven kan derved leve videre som en vigtig del af Hvidovres identitet og historie.

Rådhuset, Hovedbiblioteket og Medborgersalen fortæller historien om kommunens udvikling gennem de seneste 60 år og bør derfor fremstå synlige fra Hvidovrevej. Dette er i forslaget tilfældet for så vidt angår Hovedbiblioteket og Medborgersalen.

Rådhuset, som byens politiske og administrative centrum, bør også fremover stå tydeligt i bybilledet og fuldt synligt fra Hvidovrevej. Derfor mener vi ikke, at der skal placeres byggeri (boliger/butikker) mellem Rådhuset og Hvidovrevej. I respekt for Rådhuset som "Byens Hus", bør der ikke bygges højere end Rådhuset i den nye Bymidte. Herved sikres også fortsat udsigt fra Rådhusets tagetage til hele Hvidovre.

Selskabet har indhentet en museumsfaglig vurdering af dette høringssvar fra Selskabets samarbejdspartner, Forstadsmuseet. Forstadsmuseets udtalelse vedlægges.

Med venlig hilsen
På bestyrelsens vegne
Ole Asbjørn Petersen
formand

Pouls Sverrilds museumsfaglige

29.11.2016

Til

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

På vegne af Forstadsmuseet vil jeg takke for det store engagement i Hvidovres historie og bygningsarv, som selskabet udviser gennem sit høringssvar til 'Helhedsplan for Hvidovre Bymidte'.

Foranlediget af selskabets ønske om en faglig vurdering af høringssvaret skal jeg i det følgende redegøre for Forstadsmuseets holdning til Risbjerggård og bymidten - og dermed til indholdet i selskabets høringssvar.

Det er Forstadsmuseet magtpåliggende at værne om kvaliteterne i Hvidovres bygningslandskab og sikre, at det også i fremtiden vil være muligt at aflæse historiens gang i bygningsmassen.

Med 'Helhedsplan for Hvidovre Bymidte' har Hvidovre Kommune taget initiativ til grundlæggende at forandre kommunens historisk betingede centrumløshed ved at arbejde for at udvikle et 'centralsted' med potentielle til at påvirke Hvidovres identitet.

Bymidstens indlysende centrum er fællesskabets hus, Rådhuset. Det bærer historien om det demokrati og den velfærd, som Hvidovre var med til at folde ud gennem det 20. århundrede. Den fortælling underbygges også af Medborgerhuset, der illustrerer det fuldt udfoldede velfærdsamfunds drøm om borgerfacilitering.

Bymidstens østlige del er domineret af Risbjerggård, som er ene om at formidle den ældre historie i området. Her er tidsdybden stor - ikke blot i kraft af bygningens alder - men også i kraft af, at bygningen illustrerer hele den landbrugsfortid, som lagde grundlaget for Hvidovre.

Risbjerggård er også bærer af Hvidovres landliggekultur illustreret gennem kunstnerne, der boede der omkring 1920, af forlystelseshistorien gennem beværter- og værtshushistorien og teater- og musikaktiviteterne, der har fundet sted dér siden 1920-erne. Ved at lægge navn til flere veje og institutioner i det mest kendte af kommunens villakvarterer har gården sat markante spor.

Pouls Sverrilds museumsfaglige

Også i den politiske historie har Risbjerggård spillet en central rolle. Fra socialdemokratiets og tilflytternes sejrsmøder i 1925 til nazistpartiets møder under Besættelsen og fra partimøder i efterkrigstiden til aktionsprægede politiske aktiviteter i kølvandet på ungdomsoprøret har Risbjerggård dannet rammen.

Bygningen fremtræder i dag i sit ydre misligholdt og signalerer en forunderlig ligegyldighed over for den lange fortid, der er basis for det nuværende Hvidovre.

Risbjerggård er i sin helhed et vigtigt bygningsmonument i Hvidovre.

Risbjerggård rummer, som Lokalhistorisk Selskab påpeger, to hovedelementer: Det gamle stuehus og salen med glassal, balkon og scene samt den underliggende keglebane.

Den immaterielle kulturarv, som Risbjerggård bærer i kraft af sin lange og komplekse rolle, er ikke mindre væsentlig end den materielle, og bevaringsindsatsen skal forholde sig til begge typer kulturarv.

Hvis, som Lokalhistorisk Selskab opererer med, der kan/skal gradueres mellem bevaringsværdierne i bygningskompleksets dele, er Forstadsmuseummet enig i, at den immaterielle historie, der er indlejret og bevaret i salen med tilhørende sidesal og keglebane, er vigtigere end den, der er indlejret i stuehuset.

Hvidovre rummer flere velbevarede stuehuse fra perioden, men efter nedrivningen af Frihedskroen med tilhørende sal er Risbjerggårds forsamlingslokaler de eneste, der kan bære fortællingen om det offentlige liv i Hvidovre forud for velfærdsamfundet.

Bevaring af sale og keglebane gennem indkapsling i et nybyggeri vil kunne fastholde tidsdybden i et nyt bygningskompleks og berige oplevelsesmulighederne og identitetsdannelsen.

Men kan Risbjerggård i sin helhed bevares i en meningsfuld arkitektonisk tolkning, vil det være en stor styrke for Hvidovre som en forstads-kommune, som ønsker at fastholde en egen identitet.

Poul Sverrild

Museumschef, mag.art. PhD

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Lokalhistorie i Avedøre og Hvidovre
www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk



Indkaldelse til generalforsamling

Lige til at tage ud

Torsdag d. 16 marts 2017
klokken 19.00
Lille Friheden

Adresse: Lille Friheden 1- 2650 Hvidovre

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab Lokalhistorie i Avedøre og Hvidovre
Bankkonto: reg.nr.5025 kontonr. 1028523 - Girokonto: +73< +8293 4707<
CVR/SE nr. 31 676 363

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Lokalhistorie i Avedøre og Hvidovre
www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk



Februar 2017

Kære medlem

Sammen med dette nummer af Hvidovre Lokalhistorie fremsendes girokort til indbetaling for 2017. Betaling er uændret kr.125 og for pensionister kr. 100. Betaling kan foregå på posthus, i bank, netbank eller i Rytterskolen mandag den 6. marts mellem kl. 10.00 – 12.00.

Indbetaling vil også kunne foretages ved generalforsamlingen torsdag den 16. marts i Aktivitetssalen i Lille Friheden, Lille Friheden 1. Generalforsamlingen starter kl. 19.00, så eventuelle indbetalere anmodes om at komme i god tid.

Indkaldelse til generalforsamling

Der indkaldes til ordinær generalforsamling torsdag den 16. marts 2017 kl. 19.00 i Lille Friheden, Lille Friheden 1.

Dagsorden:

- 1 Valg af dirigent
- 2 Formandens beretning
- 3 Museumschefens orientering
- 4 Fremlæggelse af revideret regnskab
- 5 Fastlæggelse af årskontingent
- 6 Behandling af indkomne forslag
- 7 Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleanter
- 8 Valg af revisor og revisorsuppleant
- 9 Eventuelt

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab Lokalhistorie i Avedøre og Hvidovre
Bankkonto: reg.nr.5025 kontonr. 1028523 - Girokonto: +73< +8293 4707<
CVR/SE nr. 31 676 363

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Lokalhistorie i Avedøre og Hvidovre
www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk



Forslag, som ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal være for-
manden i hænde senest 8 dage før generalforsamlingen.

Bestyrelsen består af 5 medlemmer + 2 medlemmer fra kommunens
kultur- og fritidsudvalg (perioden 2014-2018).

Der skal i lige år vælges 2 medlemmer og i ulige år 3 medlemmer.
År 2017 skal der vælges 3 bestyrelsesmedlemmer.

På valg er:

Gitte Jakobsen, Jens Frederik Jørgensen og Ole Asbjørn Petersen.

Suppleanter og revisor/revisorsuppleant vælges for 1 år.

På valg er:

Suppleanter: Birte Gerdes og Finn Ivo Heller

Revisor: Hubert Steffensen

Revisorsuppleant: Inge Larsen

Med venlig hilsen
Ole Asbjørn Petersen
Formand for Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab Lokalhistorie i Avedøre og Hvidovre
Bankkonto: reg.nr.5025 kontonr. 1028523 - Girokonto: +73< +8293 4707<
CVR/SE nr. 31 676 363

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Lokalhistorie i Avedøre og Hvidovre
www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk



Hvidovre Lokalhistoriske Selskab	Årsregnskab 2016			
	Regnskab 2015	Budget 2016	Regnskab 2016	Budget 2017
Indtægter				
Medlemskontingent	45.550	45.000	50.450	48000
Kommunalt tilskud	5.435	5.400	5.028	4600
Renter	11	100	0	0
Arrangem. og medlemsmøder	2.420	7.000	4.511	5000
Andet	726	500	615	500
Sum	<u>54.142</u>	<u>58.000</u>	<u>60.604</u>	<u>58.100</u>
Udgifter				
Dansk Lokalhistorisk Forening	5.637	5.400	5.527	5400
Arrangem. og medlemsmøder	9.331	15.000	9.578	15000
Bestyrelsesmøder	2.171	3.000	3.157	3000
Bladfremsstilling	13.408	15.000	14.753	15000
Bladudsendelse/Porto	4.295	7.000	7.637	8500
Administration og gebyrer	3.511	3.500	4.071	4000
Anskaffelser	4.025	4.000	9.551	5000
PR og andet	4.626	15.000	7.828	22.000
Sum	<u>47.005</u>	<u>67.900</u>	<u>62.102</u>	<u>77.900</u>
Resultat	7.137	-9.900	-1.498	-19800
Beholdning	31.12.2015		31.12.2016	
Kasse	1.424		1.261	
Opsparingskonto	82.495		82.495	
Foliokonto	<u>58.588</u>		<u>57.253</u>	
Sum	<u>142.507</u>	132.607	<u>141.009</u>	
Underskud 2016	-1.498			
Balance	141.009			

Formand
Ole Asbjørn Petersen

Kasserer
Frank Gudmann

Ovenstående regnskab er revideret og fundet i orden. Bank- og kassebeholdning er kontrolleret.

Dato: 19.01.2017

Revisor
Hubert Steffensen

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab Lokalhistorie i Avedøre og Hvidovre
Bankkonto: reg.nr.5025 kontonr. 1028523 - Girokonto: +73< +8293 4707<
CVR/SE nr. 31 676 363

Indlæg til Hvidovre Avis

Risbjerggård i Hvidovre Bymidte

Det høringssvar, som bestyrelsen for Hvidovre Lokalhistoriske Selskabs har sendt, har givet anledning til misforståelser af selskabets overvejelser om helhedsplanen for Hvidovre Bymidte.

I tre læserbreve henholdsvis den 27.12.2016 (Stig Sørensen) og den 10.1.2017 (Bjarne Pyndt og Erling Groth) samt lederen i Hvidovre Avis den 10.1.2017 gives der udtryk for, at selskabet ønsker Risbjerggård nedlagt. Intet kunne være mere forkert.

Høringssvaret blev bragt i Hvidovre Avis i fuld længde den 3.1.2017, hvor interesserede kunne læse det. Høringssvaret kan læses på selskabets hjemmeside.

Hvidovre Lokalhistoriske Selskabs bestyrelse har i flere tilfælde fremsendt høringssvar om bevaringsværdige/nedrivningstruede bygninger, senest om den gamle skole i Hvidovregade. I det nu fremsendte høringssvar står der intet om at nedrive Risbjerggård. Tværtimod. Bestyrelsen har netop peget på den store betydning Risbjerggård har haft for rigtig mange borgere gennem flere generationer. Derfor er det vigtigt at istandsætte og bevare Risbjerggårds indre med sal, balkon, keglebane og foyer.

Risbjerggård fremstår i dag som en dårlig vedligeholdt bygning. Selskabets bestyrelse påpeger, at hvis Risbjerggård bevares i sit ydre, må den ikke komme til at fremstå som malplaceret og uharmonisk tilpasset ny bebyggelse.

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab har stor interesse i at bevare bygninger og miljøer som en del af Hvidovres identitet og historie, og det kan derfor synes ejendommeligt, at bestyrelsen pådattes motiver, som ikke har bund i virkeligheden.

Det er helt i orden, at man trækker på smilebåndet – ja endog henfalder til hånlatter – over de 2½ linjer med forslag om et maleri af Risbjerggård, men hvis man nærlæser hele udtalelsen på 1½ side, vil man se, at bestyrelsen håber, at kommunalbestyrelsen vil afsætte de nødvendige midler til at istandsætte Risbjerggård, således at den kan fremstå smukt og harmonisk i en ny Hvidovre Bymidte.

Ole Asbjørn Petersen

Enghøjskolen i Avedøre 1974-2012

Af Inger M. Clausen,

Tidligere lærer på Enghøjskolen
og konsulent for tosprogede
elever



Inger M. Clausen

Enghøjskolen 1974-89

Enghøjskolen startede i august 1974. Lige i starten med Knud Larsen som konstitueret leder og ca. 15 lærere. Men hurtigt blev Flemming Dueholmen ansat som skoleinspektør. Der blev oprettet børnehaveklasser og 1.-5.-klasser.

I alt begyndte ca. 275 børn. Skolen var bygget til at rumme 3 spor, dvs. 3 stk. 1. klasser, 3 stk. 2. klasser osv. Skolen var bygget i fire afdelinger med hver sin farve: gul, grøn, rød og blå. Man startede i rød afdeling, da de andre afdelinger endnu ikke var færdige. På rød afdeling lå også en afdeling af Hvidovre biblioteksvæsen oprettet som Avedøre bibliotek. Biblioteket blev sidenhen i 1979 flyttet til egen bygning foran Store Hus.

Enghøjskolen i Avedøre blev bygget samtidig med at sydafsnittet af Bymuren i Avedøre blev færdiggjort. De tilflyttede børn fra familierne i den nye Stationsby gav en del uro i starten. Børnene skulle tilpasse sig de nye forhold og udkæmpe magtkampe indbyrdes. Nye traditioner skulle etableres på skolen, og der var derfor rigtig mange lærermøder. Starten var ret kaotisk, men lærerne var unge og entusiastiske og lederen Flemming Dueholmen forstod at støtte op om en hold- og kammeratskabs ånd på skolen.

Tilflytterne i Avedøre Stationsby var fra hele landet. Men primært fra Københavns brokvarterer, der skulle renoveres. Det var børnefamilier, enlige og også en del socialt udsatte familier. Det blev et ung boligkvarter med ca.

Enghøjskolen i Avedøre 1974-2012

1/3 af befolkningen under 18 år og ca. 1/2 under 25 år, så derfor var behovet for skole og institutioner stort fra starten. I slutningen af

ger i Avedøre Stationsby, der var større end de små lejligheder på Københavns brokvarterer.



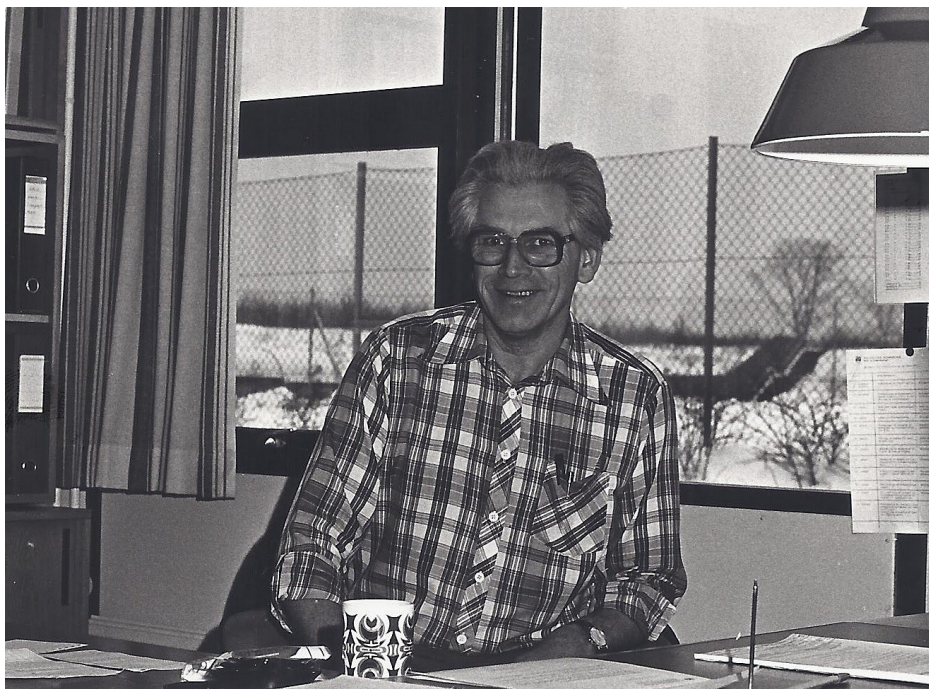
Enghøjskolen før ombygningen

Foto: Fra Pernille Falcon

70'erne kom også en del indvandrerfamilier til. De kom bl.a. fra billige, små og saneringsmodne boliger i Vognmandsmarken, på Nørrebro og Vesterbro. Fra midten af 70'erne kom et politisk krav om en "passende bolig" af en vis størrelse som forudsætning for tilladelse til familiesammenføring for udenlandske arbejdstagere. Her passede kravet til de nye boli-

Tilflytningen i forbindelse med færdiggørelsen af nord-afsnittet og de mange børnerige familier medførte, at planen om oprettelsen af en tvillingskole – Kærgårdsskolen - til Enghøjskolen blev aktuel. Skolen rummede på det tidspunkt ca. 800 elever og var blevet 4 sporet. Men det blev ikke til en realitet. Klogt nok i lyset af det lave elevtal på

Enghøjskolen i Avedøre 1974-2012



Skoleinspektør Flemming Dueholmen

Foto: Privatfoto

Enghøjskolen 30 år senere.

Ikke alle børn, der boede i Stationsbyen, hørte til Enghøjskolen. Skoledistrikterne blev lagt således, at børn fra Bymuren i Nord fortrinsvis kom til at høre til Avedøre Skole, og børn, som boede tæt på S-togsstationen, kom til at høre til Frydenhøjskolen. Skoledistrikterne lå dog ikke fast, men måtte med tiden jævnligt justeres for at tilpasse børnetallet og skolernes kapacitet samt et politisk ønske om en al-

sidig elevsammensætning af både børn fra lejligheder og villaer.

Lærerne

Lærerne på Enghøjskolen fortæller altid om en skolekultur med et fint sammenhold og en god social trivsel. Det skyldes bl.a. ”holdkaptajnen” Flemming Dueholmen, og at mange startede samtidigt som unge, nyuddannede lærere. Man måtte støtte sig til hinanden for at klare de mange udfordringer, som bl.a. lå i at mange af eleverne havde begræn-

Enghøjskolen i Avedøre 1974-2012

sede ressourcer at trække på hjemmefra.

Der var nogle familier, som havde problemer med misbrug af forskellige art, andre bl.a. enlige med børn, som havde en meget lav indkomst osv. Det gjorde, at der altid var brug for at have fokus på det socialpædagogiske arbejde med børnene foruden det faglige.

Lærerkollegiet var meget rummeligt. Der var mange specielle, dygtige og initiativrige lærere. Det gav sig både udslag i undervisningen og i fritiden. Det var almindeligt at tage klasserne på udflugter uden for skolen og lave praksisnær undervisning. Klasserne kunne tage på kanotur med deres lærer eller fx ro i vikingskib ved Roskilde og sove under åben himmel.

Den fleksible skole

Skolen var indrettet ud fra en ide om, at alt skulle kunne flyttes og tilpasses nye situationer. Skolen skulle være så fleksibel som mulig. Mange af skabene var på hjul. Reoler var flytbare, og der var ovenlys, så vinduers placering ikke skulle forhindre, at en væg blev flyttet. I hvert hjørne af skolen var der små lærerværelser – fire i alt – som lærerne i de små frikvarterer kunne mødes i og udveksle viden om børnene og undervisningen. Lærerne hørte fast til en bestemt afdeling. På den måde var de nær

ved børnene og var en slags lille skole i den store. I spisefrikvarteret skulle man ned på det store lærerværelse.

Skolekøkkenet lå i en særlig fagbygning. Til skolekøkkenet var der tilknyttet 2 prøvelejligheder. Dvs. små etværelseslejligheder med køkken, sovebriks, sofasæt mv. I forbindelsen med undervisningen i at lave mad skulle eleverne også undervises i at holde et hjem, gøre rent, have gæster på besøg osv. Det blev dog kun brugt i en kortere periode.

Skolen blev bygget i en periode, hvor der var strenge restriktioner mht. vinduesareal. Oliekrisen betød, at der var ekstra opmærksomhed på isolering og varmetab. Der var kun ret få og små kvadratiske vinduer i klasserne. Skolens tage var flade. Men de betød, at regnvandet samlede sig som i et badekar, og at taget snart var ret utæt. Der var i perioder med meget regn sat spande på gangene til at opfange de værste dryp fra loftet. Og der foregik konstant reparation af taget for at lukke utæthederne.

Enghøjskolen voksede og fik i begyndelsen af 80'erne indvandrerelever i større omfang. I 1980 var elevtallet på sit højeste med ca. 800 elever, men dette tal faldt i løbet af 80'erne, hvor antallet lå omkring 600-700 elever. Da skolen fejrede sit 10 års jubi-

Enghøjskolen i Avedøre 1974-2012

læum i 1984 var der 696 elever fordelt på 35 klasser. Det pædagogiske personale var på 76. Desuden var der ansat 21 rengøringsassistenter, 3 skolebetjente, 2 sekretærer og 1 socialrådgiver. Derudover var der knyttet to skolepsykologer, en talepædagog, sundhedspleje og tandpleje til skolen.

Enghøjskolen i en udviklingstid

Efter skoleinspektør Flemming Dueholmens pludselige død i foråret 1989 blev viceinspektør Kjeld Pape konstitueret som skoleinspektør og skolekonsulent for tosprogede elever Kirsten Schalburg udnævnt til viceskoleinspektør. Det varede dog kun nogle få måneder, idet Kirsten Schalburg søgte den opslåede stilling som skoleinspektør og fik den pr. august 1989. Og som ny viceinspektør kom Helge Skramsø fra Brøndby. Han blev der kun kortvarigt og blev efterfulgt i august 1991 af Hans Jørgen Christensen.

Kirsten Schalburg kendte skolen og også mange af forældrene. Det lå hende meget på sinde, at skolen og lokalmiljøet arbejdede tæt sammen, og at der var et lokalt ejerskab til skolen.

Som skoleleder var Kirsten Schalburg fænomenalt dygtig til at



Skoleleder Kirsten Schalburg

skaffe sig økonomiske midler til udviklingsarbejder på skolen. Allerede i skoleåret 1989/90 startede et toårigt projekt: "Skolen som kulturcenter" med udviklingsmidler fra Folkeskolens Udviklingsråd. Projektet indebar, at skolen var åben fra morgen til aften et par dage om ugen. Her kunne voksne og unge fra Stationsbyen deltage i forskellige aktiviteter. Man kunne sy, reparere cykler, bage, gøre gymnastik eller blot hygge sig over en kop te eller kaffe med de

Enghøjskolen i Avedøre 1974-2012



Enghøjskolen Lærerpersonalet 1980

Foto: Privatfoto

lærere, der havde tilsyn med aktiviteterne.

Skolen som kulturcenter projektet blev primært et projekt som indvandrerfamilierne – og særligt indvandrerkvinderne og unge piger – benyttede sig af. Skolen fik ikke rigtig tag i de etnisk danske familier i dette projekt. Et af målene med projektet var at lave kulturel ”brobygning” i lokalområdet, men det blev ikke til det kulturmøde mellem etnisk danskere

og indvandrere, som man havde ønsket sig.

Fortsættelse følger i et kommende blad.

Fyraftensrundvisninger 2017

Af Lisbeth Hollensen

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab og Forstads Museet byder igen i år på fyraftensrundvisninger. Som hidtil er turene gratis og starter kl. 17. Til-

melding og datoer vil blive meddelt i Hvidovre Avis og på Forstads Museets hjemmeside senere, men her får I allerede nu en lille appetitvækker om, hvad fyraftensrundvisningerne i 2017 byder på. Vel mødt!



Gisegårdsvej 29 Pandekagehuset

hvidovre@home.dk
Ejendomsmægler M.D.E. Cand. jur.
MAX MARDORF
Hvidovrevej 406 • 2650 Hvidovre
Telefon 36 77 18 28
(Overfor Hvidovre Sportsstadion)

home

vi vil være din foretrukne ejendomsmægler

**FÅ EN GRATIS
SALGSVURDERING**

Det er os, der er kendt for det hurtige og effektive salg

Om at bo i Friheden

Af Britta Christensen

Fredag den 7. januar 1972 holdt vores flyttebil ud for Hvidovrevej 474. Min mand, jeg og vores to børn på 3 og 2 år havde fået en 2½ værelses lejlighed på 3. sal i Friheden. Huslejen var 417 kr. om måneden.

Jeg havde ikke på nogen måde set Friheden eller lejligheden, før vi holdt der. Jørgen havde allerede et par år arbejdet på Hvidovre Rutebiler, og han tog toget herind fra Nykøbing Falster hver dag. I Nykøbing Falster var der ikke meget arbejde at få dengang. Vi var blevet enige om at flytte ind mod København – til Hvidovre, Brøndby eller sådan noget.

Hvidovre Rutebiler havde en bygning på Gammel Køge Landevej, hvor der var 8-10 boliger. Da man gerne ville holde på Jørgen, blev han tilbudt en af lejlighederne, men jeg syntes ikke, at man skulle blande arbejde og bolig sammen, for så ville vi blive afhængig af, at Jørgen fortsatte med at arbejde ved Hvidovre Rutebiler.

Så kom der – har jeg senere fået fortalt – en bytning, således at Hvidovre Kommune fik en af Hvidovre Rutebilers boliger, og sådan at vi fik en bolig i Frihe-

den.

Mit første indtryk, da vi holdt ud for opgangen, var, at her var kun grå beton. Jeg blev trist og tænkte: ”Her bliver vi ikke længe!”, men nu har vi boet her siden - i over 44 år.

Om vinteren er alt trist og allerede da det blev forår, fandt jeg ud af, at Friheden er en rimelig grøn bebyggelse. Der var græsplæner, legeplads og så ”Skoven”, det stykke med pøpler, der ligger op mod den senere Engstrandsskole. Det var meget formildende, børnene havde godt legemuligheder. De havde også mange legekamrater. I den blok, vi flyttede ind i, var der 12-14 børn.

Alle boligblokkene var bygget. Vores blok var fra 1963. De første blokke kom i 1961. Også ”Højhuset” og butikscentret var der. Blokkene nede ved Hvidovregrøften, der hvor Havnevejen senere kom, blev kaldt ”Sibirien”, og det hænger faktisk ved endnu. De, der flyttede ind i Friheden, var for en stor dels vedkommende nogen, der var udsaneret fra København.

Faciliteterne omkring Friheden trak også op. I nr. 510 var der klubber lige fra miniklubben for de fra 4-årige og op til ungdomsklubben for de op til 18-årige.

Om at bo i Friheden



*Friheden under opbygning - set mod øst
Foto: Privatfoto*

Senere blev Engstrandsskolen og Frihedens Idrætscenter bygget, så det var et godt sted for børnene at vokse op.

Inden Engstrandsskolen blev bygget, havde børnene et herligt område derovre. Arealet var udlagt til den vej, Engstrands-

linjen, der aldrig kom. Området blev vist nok kaldt "Sukkertoppen". Der var stablet en masse overskudsjord op derovre. Jeg husker, at min datter, Ann-Britt engang var derovre at lege. Lastbiler, der kom med jord, havde spildt olie, og da hun

Om at bo i Friheden

kom hjem var håret fedtet ind. Hun var i en forfatning, hvor jeg måtte tage det snavsede tøj af hende ude på opgangen, men hun havde haft det dejligt.

Det var mest børnene fra Strandmarksafdelingen, der legede oppe på hjørnet af Gammel Køge Landevej og Strandmarksvej, hvor resterne af Frihedsgården lå, og hvor der var træer og buske. Et godt sted at lege. Selv om børn har fine legepladser, så ynder de at lege ubemærket. Området blev senere et tilholdssted for de lidt tørstige, og nu ligger Ll. Friheden der.

S-toget var ikke kommet. Jeg var derovre i 1972 til indvielsen sammen med mine to børn. Dronning Margrethe og Prins Henrik åbnede S-togsstationen. Der var taler, og orkestre spillede, men vi var mest optaget af, at man nu kunne komme hurtigt til byen.

Mine børn fik som små i hvert fald ikke lov til at gå over Hvidovrevej. Det var en barriere, ja vel lidt ligesom Havnevej var det i forhold til Avedøre. Når jeg tænker over det, så havde vi alt det vi behøvede lige i nærheden. Selv inden for bebyggelsen var vi knyttet sammen omkring de enkelte blokke. Engang råbte en dame i min naboopgang til nogle

børn, der spillede bold på græsplænen ved vores blok: ”I bor ikke her – I kan gå over til jer selv at spille bold”. Børnene boede i naboblokken!

I den del af Friheden, der ligger vist for Hvidovrevej, var vi knyttet til klubben i nr. 510. De, der boede ved Strandmarksvej, søgte nok mere mod Danalunds Ungdomshus.

Der var mange forretninger i kvarteret. I Nykøbing Falster var alt lukket lørdag kl. 13, men i centret vi Friheden var der åbent HELT til kl. 14. I centret var der et ISO-supermarked, møntvaskeri og selskabslokale, hvor voksne og børn kunne gå til dans hos Desbo.

På Strandmarksvej var der Irma, Schous Sæbehus og en slagter. Ved Strandhavevej lå en stor Brugs. Ved siden af lå en hvid villa med en træbygning, hvor den trivelige Fru Thorsen stod for salget af blomster og hendes mand i sin nougatfarvede kittel for salget af friske grøntsager i den anden ende af forretningen.

Nede ved Langhøjparken var der en slikbutik, og gik man den vej, kunne man tydeligt se, hvornår det store frikvarter var. Der var en herrefrisør, der lukkede op kl. 13. Han var nemlig

Om at bo i Friheden

også postbud, og når han var færdig med sin rute, kunne han tage hjem og fortsætte dagen som frisør.

Ned ad Hvidovre Enghavevej og nede i Strandbyparken var der flere forretninger. Walther Paldan, der i en periode sad i kommunalbestyrelsen for Socialdemokratiet, havde en grøntbutik. Mange kom der, fordi der var meget snak i baglokalet, næsten mere snak end der var handel i butikken. Når man handlede, var det mest mandestemmer, man kunne høre fra baglokalet.

Vi handlede mest i butikkerne i og omkring Friheden, men hver fredag var vi, selv om vi ikke havde voldsomt med penge, oppe at handle i den Irma, der lå ved Brostykkevej, hvor Super-Brugsen ligger i dag. Irma havde mange lækre varer, hindbærtærten mente mange ikke kunne fås bedre end i Irma.

Der gik ikke lang tid efter at vores søn, Brian i 1973 var begyndt i miniklubben, før jeg blev involveret i klubbens forældrearbejde. Det drejede sig i starten om at få skrabt nogle penge sammen. Vi var et par stykker, unge og uerfarne, der gik rundt og reklamerede for det, der skete i klubben. Vi klædte os ud. Jeg husker, at jeg

engang havde en lampeskærm på hovedet. Vi solgte lodsedler, der var loppemarkeder og auktioner. Vi kunne ikke komme til beboerne i spisetiden, og heller ikke når TV-avisen var startet. Så vi skulle helst ramme timen mellem 18.30 og 19.30. Meget af livet samlede sig om klubben. Oppe på 1. sal var der en stor sal, som kunne bruges til forældrefester.

Jeg kom hurtigt med i klubbens bestyrelse, hvor vi var 7 kvinder. I en kortere periode var Freddy Vermod leder. Han lå næsten hele tiden i krig med kommunen om et eller andet, og så ”støbte han kuglerne”, fandt nogle naive personer – mig selv inklusiv – der fyrede hans forslag og ideer af.

Særlig husker jeg et par af hans forslag. Når de unge var fyldt 18 år, kunne de ikke længere være med i ungdomsklubben. Mange af de unge var interesserede i motorcykler, men manglede et sted at være. Vi i forældrerådet for Frihedens klubber pressede daværende socialudvalgsformand Grethe Olsen og medlem af kommunalbestyrelsen, Niels Juel Kressner hårdt, og i en pause i mødet aftalte de to, at de ville gå tilbage til kommunalbestyrelsen og få besluttet, at de unge kunne få en motor-

Om at bo i Friheden



Britta samler underskrifter i Friheden

Foto: Privatfoto

cykelklub ude på Avedøre Tværvvej 1. Sådan opstod MC-Friheden. Den eksisterer stadig. Vermod kom på et tidspunkt med forslag om, at der skulle spiritus ind i ungdomsklubben. Jeg kunne fra mine vinduer se, at de unge i forbindelse med klubbens fredagsfester stod ved indgangen og drak. De beboere, der stod tidligt op om lørdagen kunne samle mange flasker og tjene en god skilling på flaskepanten. Vermod mente, at det var bedre, at de un-

ge kom ind i klubben i stedet for at stå og drikke udenfor. Forslaget faldt. Vi i bestyrelsen stod last og brast med socialudvalget. Der skulle ikke spiritus ind i klubben.

Jeg mener, at det var i 1978, at der skulle foretages ekspropriation til Havnevejen, som amtet ønskede at anlægge langs de blokke, vi kaldte "Sibirien". Jeg talte meget sammen med Fritz Willumsen, og vi lagde planer om, at der skulle ske noget sær-

Om at bo i Friheden

ligt den dag, man kom for at ekspropriere. Vi talte om at leje et Tivoli med luftgynger og det hele. Det blev nu ikke til noget. Vi samlede underskrifter ind i centret, og i 14 uger i træk fik vi læserbreve bragt i Hvidovre Avis for at holde gryden i kog.

Det blev rigtig godt, da fru Schütten, der solgte biler på den anden side af Havnevej, kom på banen. Man ville ekspropriere hendes butik for at lave en svingbane. Hun fortalte, at det ville koste 7 arbejdspladser. Det argument, havde man respekt for. Svingbanen kom ikke.

Selve dagen for ekspropriationen var en meget kold vinterdag. Vi havde fået de mest berørte beboere til at møde op. Vi havde lavet og taget kaffe med. Jens Kristensen, det dejlige menneske, stod for ekspropriationen, og han blev meget forbavset over så mange, der var mødt op, så han foreslog, at mødet blev flyttet over i Skolesalen på Idrætscentret.

Fra det møde husker jeg især én bemærkning, men husker ikke, hvem der kom med denne ufor-skammede bemærkning, da vi talte om støjen, der ville komme fra vejen: "Vi kan bare flytte de døve derned!"

Udviklingen og vejanlægget kunne vi selvfølgelig ikke stoppe, men der kom da en sjat penge – 800.000 kr. – til et støjplankeværk og til at lukke altanerne for at holde støjen ude.

Jeg har altid været glad for at bo i Friheden. Jeg fornemmer, at vi er mange, som har boet her i flere årtier. Da jeg flyttede fra Hvidovrevej nr. 474 var der 5 ud af 12, der også boede der i 1972. I dag mener jeg at over 50% af beboerne er pensionister. Generationsskiftet er så småt begyndt, og en del af beboernes børn – også vores datter - har fået lejlighed her.

Men – bebyggelsen er efter 55 år ved at være nedslidt og skal totalrenoveres for langt over 700 mio. kr. Vi kommer til at bo på en byggeplads i 4 år, og håndværkerne skal have mulighed for at komme ind i boligen i 10 uger, så man må aflevere sine nøgler til dem. Det bliver sejt, men når det er ovre, så håber jeg, at Friheden er blevet up-to-date, så Friheden i mange år fremover kan være et godt sted at bo og vokse op.

Om at bo i Friheden



*Friheden - Hvidovre Enghavevej - 2017 efter renoveringen
Foto: Jørgen Snedled*

Om Friheden

Boligbebyggelsen Friheden ligger på de jorder, der hørte til den gamle gård, Friheden. Gården lå på hjørnet Gammel Køge Landevej og Strandmarksvej, hvor Ll. Friheden ligger i dag.

Der var indflytning i de første boligblokke i Friheden 1.8.1961. Indflytning i de sidste blokke skete i 1963. Klubbens lokaler blev taget i brug i december 1967.

Børnetallet steg i området. Allerede da Dansborgskolen åbnede 23.8.1960 var der blevet flyttet klasser over fra Strandmarksskolen til den nye skole.

De første klasser blev overført fra Strandmarksskolen til den nye Engstrandsskole ved starten af skoleåret 1977/78. Strandmarksskolen lukkede i 1978.

Engstrandsskolen blev officielt indviet 4.1.1979 og tilsvarende blev Frihedens Idrætscenter indviet 17.1.1979.

Læs mere om at bo i Friheden:

På www.bs-friheden.dk/Friheden/Historier-fra-Friheden fortæller børn, unge, yngre, ældre, gamle, damer, herrer om at bo i Boligselskabet Friheden – før, nu og i fremtiden.

Om stort slagsmål i Hvidovre

Af Lisbeth Hollensen

I et af datidens dagblade, der nu kan læses digitalt via Statsbibliotekets hjemmeside, skrev "Aftenbladet" den 23. juni 1894 om et dramatisk slagsmål i

Hvidovregade:

**"Stort slagsmål i Hvidovre
Seks bøller banker en sognefoged.**

I forgårs er der ude i landsbyen Hvidovre forefaldet en begivenhed, der taler tydeligt om de københavnske bøllers respekt for politiet og ret slående beviser, hvad fredelige landboere kan vente sig af disse modbydelige banditter, når de af og til tager sig en lille afstikker hen til et sted, hvor politikniplerne ikke netop truer ved hvert skridt.

6 af de personer, der holder til i nærheden af kvægtorvet og ernærer sig ved sådant tilfældigt arbejde som indbæring af flæsk og trækken med kreaturer havde lejet en charabanc hos en vognmand på Vesterbro og var kørt ud til Hvidovre. Der var blevet drukket tæt på turen, men ikke desmindre, eller måske netop derfor var deltagerne meget tørstige på hjemvejen. De

kørte da hen hos købmanden i Hvidovre og forlangte øl, men han ville ikke sælge dem noget. Endelig traf de en mand som de kendte, og han skaffede syv bajere, som så blev drukket inde i hans have.

Derefter besteg de seks mand igen vognen og kørte nu i fuldt firspring op og ned ad gaden, medens de stadigt piskede på hesten, der løb alt hvad den kunne. Endelig styrtede det stakkels dyr om på gaden, og tililende folk sendte bud efter sognefogden Johannes Nielsen. Denne kom straks til stede, fremviste sit politiskilt og ville bemægtige sig køretøjet. Men bøllerne ville på ingen måde tillade dette. De brugte bissen mod rettens håndhæver og lovede at skille ham ved liv og lemmer. Den mand der havde givet dem øl ville hjælpe Nielsen og så fik han også prygl. Endelig fik sognefogden køretøjet ind i sin gård og han låsede derefter porten af. Men bøllerne sprængte porten bankede en ældre gårdmand, slog løs på sognefogden og drev manden, der havde beværtet dem et så alvorligt slag i hovedet med en flaske, at han måtte underkastes lægebehandling.

Endelig forsvandt volds mændene, men kort efter kom tre af dem igen og brød ind i sognefogdens gård. Nu var der imidlertid kommet nogle karle til, og banditterne

Om stort slagsmål i Hvidovre

blev fanget og lukket ind i en lade.

Der sendtes nu ridende bud til Valby efter politiet, og de tre voldsmænd blev så kørt til politistationen i Valby. Undervejs var man så heldig at støde på to af kammeraterne, og dem tog

politiet så med det samme. Den 6. er stadig på fri fod, men man får nok fat på ham. Det er en tidligere straffet person, der går under navnet 'stillidsen'. Hovedmanden for overfaldet, en murerarbejdsmand, Valdemar Svendsen, blev i går indsat i arresten på Blegdamsvejen."

Datidens dagblade er blevet digitaliseret

Gå på jagt på www.mediestream.dk

En lille kort intro til Mediestream.

- ➡️ Åbn "www.mediestream.dk"
- ➡️ Vælg f. eks.: "AVISER"
- ➡️ Du er nu inde på Statsbibliotekets mediesamling og kan fritekstsøge i aviser udgivet før 1917
- ➡️ Sæt hak i feltet "Søg kun i det, du har adgang til"
- ➡️ Skriv et eller flere søgeord i søgefeltet
- ➡️ Klik på den avis, du gerne vil læse.
- ➡️ Dit søgeord er som regel markeret med gult i avisen.
- ➡️ Vil du se teksten i større størrelse, klikker du på avisen.
- ➡️ Vil du se avissiden som fuldskærmsvisning, klikker du på ikonet med de fire pile.
- ➡️ Vil du se hele avisen, så klikker du på "Download avis som pdf".

BESTYRELSE OG UDVALG FOR HVIDOVRE LOKALHISTORISKE SELSKAB

Formand:

Jens Frederik Jørgensen
Ørumvej 20
tlf.: 2423 0595
e-mail: jensfrj@gmail.com

Næstformand:

Karen Johansen
Vestkærs Alle 8
tlf.: 29920417
E-mail: katojo@live.dk

Kasserer:

Frank H. Gudmann
Tavlekærsvej 75
tlf.: 2536 5481
e-mail: hlskasserer@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Gitte Jakobsen
Aktæons Allé 28
tlf.: 36759539
e-mail: gittejak51@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:

Anders Aalund Nørremarksvej 6 Tlf.: 36 75 62
14 / Mobil: 24 20 26 55e-mail: aa-
lund@oncable.dk

KB medlem: Niels Ulsing

Arnold Nielsens Boulevard 107, 2. tv.
Tlf.: 5123 3976
E-mail: niu@hvidovre.dk

KB medlem: Charlotte H. Larsen

Holmelundsvej 45, 1. th.
tlf.: 41 32 06 01
E-mail: chl@hvidovre.dk

1. suppl.: Birte Gerdes

Kalkager 16 st. th.
2650 Hvidovre
tlf.: 60 74 84 04
e-mail: birtgerdes@yahoo.dk

2. suppl. & sekretær: Finn Ivo Heller

Menelaos Boulevard 15
2650 Hvidovre
Tlf.: 20230868
e-mail: finn.ivo.heller@gmail.com

Revisor: Hubert Steffensen
Hesselbjergvej 12
3649 0963

Revisorsuppleant:

Inge Larsen
Berners Vænge 7. 2.tv.
tlf. 3678 4736

Forretningsudvalg:

Jens Frederik Jørgensen, Karen Johansen,
Frank H. Gudmann

Arrangementsudvalg:

Karen Johansen (tovholder),
Jens Frederik Jørgensen,
Knud Nygaard Jensen,
Birgit Møller Kristensen,
Annelise Wildenradt.

Kommunikationsudvalg:

Gitte Jakobsen (tovholder),
Anders Aalund, Jørgen Snedled,
Jens Frederik Jørgensen,
Lisbeth Hollensen.

Kulturistudvalget:

Jette Randal-Lund, Birte Gerdes,
Karen Johansen

Interviewgruppen:

Anders Aalund (tovholder),
Ole Asbjørn Petersen
Jens Frederik Jørgensen,
Jette Randal-Lund, Gitte Jakobsen,
Henny Paaske, Ejvind Jensen,
Pia Brandtberg, Karen Johansen,
Bent Aarbo Petersen,
Birgit U. Thomsen.

Web- og bladredaktør:

Jørgen Snedled
Borrisvej 1
Tlf.: 61787548
Email: hlsredaktionen@gmail.com

Girokonto: +73< 82934707<
Bankkonto: Jyske Bank
5025 1028523

Adresselabel

Af *Jonna Hansen*

Jeg husker tydeligt dengang, da sukkeret blev givet fri efter 2. verdenskrig. Det var i slutningen af oktober 1952.

Jeg var efter endt skolegang, 7 år på Kettevejsskolen med Frøkjær som klasselærer, kommet i lære i Irma på Borgbjergvej. Det var hårdt arbejde. Der var mange tunge kasser, der skulle slæbes rundt på, og kasser med konserver var stablet helt op til loftet.

Men tilbage til sukkeret. Den dag, det igen kunne købes frit, var folk helt vilde med at købe. Sukkeret kom hjem til butikken i sække af 50 kg, som vi så skulle veje af i 2 kgs poser. Der blev vejlet mange poser af, alle skulle jo have sukker. Det er sjovt at huske tilbage på og have været med til i de dage.

Af med mærkerne

Forstads museet har ikke sukker-rationeringsmærker. De er givetvis alle blevet indløst i modsætning til mærker for byggryn, kaustisk soda mv.

Sukkeret var det første, der blev rationeret (9.10.1939). Sukkeret kunne bruges som en handelsvare i udlandet, men var også vigtig i husholdningen til brug især ved syltning.

Sukkerforbruget blev halveret under krigen. Sukkerrationeringen blev som den sidste rationering ophævet den 24.10.1952.

